

## **Abstract**

*Davart l'istorgia da las spendreras grischunas en il 19avel e 20avel tschientaner*

L'emprima professiun classica da dunnas, ch'è vegnida reglamentada tras lescha en il chantun Grischun, è quella da la spendrera. Già en il temp medieval avevan las spendreras obligaziuns che cumpigliavan funcziuns da controlla socialas, sco per exempel l'obligaziun d'annunziar naschientschas illegitimas u da far retschertgas en cas da gravidanzas betg scleridas sco era l'obligaziun da dar perditga avant dretgira. Las spendreras avevan dentant era tscherts dretgs, ellas n'avevan p.ex. betg da pajar taglia. En regions catolicas astgavan las spendreras era dar il battaisem d'urgenza a novnaschids, sche la vita da quels era periclitada.

Cun l'avertura d'ina scola da spendreras (1808) sustegnida dal stadi è vegnida creada ina lescha detagliada davart la scolaziun e l'actividad professiunala da las spendreras. La durada da la scolaziun, la metoda ed ils meds d'instrucziun èn vegnids fixads da las autoritads ed adattads en cas da basegn als svilups da l'assistenza al part, a las novas enconuschientschas medicinalas u a favur da la scolaziun pratica. Dapi l'entschatta dal 19avel tschientaner ha la regenza era fatg valair sia influenza sin la lavur professiunala da las spendreras cun relaschar instrucziuns ed ordinaziuns detagliadas. Fin a quel temp era la spendrera stada responsabla per l'entira pagliola. Già en il decurs dal 18avel tschientaner ha la scienza però cumenzà a s'interessar adina dapli per ils aspects ginecologics ed ha introduci instruments per sustegnair pagliolas difficilas. Tut las novaziuns en quest sector èn vegnidas affidadas da là davent als medis ch'avevan fatg ina scolaziun academica. Las incumbensas da las spendreras èn sa reducidas a l'accompagnament da pagliolas normalas. Sch'ins examine-scha il champ d'activitads da las spendreras grischunas en il 19avel e 20avel tschientaner a maun da testimonianzas persunalas e texts da lescha, ves'ins però ch'igl è vegnì fatg tschertas concessiuns a las spendreras activas a la champagna. Pervi da la situaziun geografica dal chantun cun ses vitgs allontanads – ch'in medi na pudeva betg adina cuntanscher entaifer curt temp – e la mancanza da spendreras en il chantun è lur champ da lavur vegnì schlargià, quai ch'il legislatur ha era permess en situaziuns d'urgenza. Quai è lura sa midà, cur che la pagliola a l'ospital ha remplazzà la pagliola a chasa. En ils ospitals cun ina structura ierarchica era la rolla da la spendrera savens reducida ad ina simpla assistenza. L'emprova d'auzar la professiun da spendrera sin nivel academic, per far frunt a questa tendenza, ha fatg naufragi a l'entschatta dal 20avel tschientaner. Era l'emprova da l'Associazion svizra da spendreras d'eliminar la disproporziun tranter la pitschna paja e la gronda lavur n'ha gì nagin success. Cumbain che la gronda part dals uffants en il Grischun sco era en auters lieus naschan oz a l'ospital, sa porschan per las spendreras novas pussaivladads. Cun las pagliolas a chasa ed en las chasas per pagliolancas pon ellas schlargiar puspè lur champ da lavur, dentant mo sch'i sa tracta da pagliolas senza cumplaziuns.